ΕΤΟΣ Δ΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 21 Δεκεμβρίου 1914 ΑΡΙΘ. 209.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΗι ΚΥΡΙΑΚΗι ΠΡΟ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

«Ἰδοὺ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην,
» ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ· ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν
» σήμερον Σωτήρ». *(Λουκ. β΄ 11)*

Ἦτο νύξ, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, ἦτο νὺξ καὶ σκότος βαθὺ ἐφηπλοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς καθ᾽ ὃν χρόνον ἡ «Παρθένος Μαριὰμ *ἔτεκε τὸν υἱὸν » αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτόν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν » τῇ φάτνῃ*». Ἦτο νύξ, οἱ δὲ λαοὶ τῆς γῆς ἀγνοοῦντες τὸ τελούμενον μυστήριον ἦσαν παραδεδομένοι εἰς τὸν ὕπνον. Μόνοι ἀγρυπνοῦντες κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην ἦσαν οἱ ποιμένες τῆς Βηθλεὲμ φυλάσσοντες τὰ ἑαυτῶν ποίμνια. Ἀλλ᾽ «*ἰδού, Ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα Κυρίου » περιέλαμψεν αὐτούς*». Οἱ ποιμένες ἰδόντες αἴφνης τὸ φῶς τῆς δόξης τοῦ Κυρίου καταλαμβάνονται ὑπὸ φόβου καὶ τρόμου. Ὁ Ἄγγελος ὅμως λέγει αὐτοῖς· «*μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γάρ, εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις » ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτήρ, ὅς ἐστι Χριστὸς » Κύριος ἐν πόλει Δαυΐδ, καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὑρήσετε βρέφος » ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ. Καὶ ἐπέστρεψαν οἱ ποιμένες » δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς » ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς*».

Ταῦτα ἱστορεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς περὶ τῶν ποιμένων τῆς Βηθλεέμ. Τῶν ποιμένων τούτων τὸ εὐσεβὲς παράδειγμα θὰ προβάλω κἀγὼ πρὸς μίμησιν κατὰ τὴν σήμερον ἁγίαν ἡμέραν, καθ᾽ ἣν προετοιμαζόμεθα νὰ πανηγυρίσωμεν τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῆς ἐπαύριον, τὴν ὑπέρλαμπρον ἑορτὴν τῆς κοσμοσωτηρίου τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως.

Ἀλλὰ ποῖον εἶναι τὸ ἄξιον μιμήσεως παράδειγμα τῶν ποιμένων; Ἰδοὺ ποῖον εἶναι. Ὅτι μόλις εὐηγγελίσθησαν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἀμέσως ἔσπευσαν πρὸς εὕρεσιν καὶ προσκύνησιν αὐτοῦ. Μελετήσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς σήμερον τὸ εὐσεβὲς τοῦτο τῶν ποιμένων παράδειγμα ἵνα πεισθῶμεν πρῶτον περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ ζητεῖν τὸν Κύριον, καταμάθωμεν δεύτερον τὸν τρόπον τοῦ ζητεῖν τὸν Κύριον καὶ τρίτον προσπαθήσωμεν ἵνα ἀνακαλύψωμεν καὶ τὸν τόπον ὅπου δυνάμεθα εὑρεῖν τὸν Κύριον.

1. Ἀνάγκη τοῦ ζητεῖν τὸν Κύριον.

Οἱ Χριστιανοὶ πολλάκις παραπονούμεθα διὰ τὰς συμφοράς, τὰς θλίψεις καὶ ἐν γένει διὰ τὰς δυστυχίας τῆς παρούσης ζωῆς. Ἀλλ' οἱ Χριστιανοὶ οἱ θεωροῦντες ἑαυτοὺς δυστυχεῖς οὐδένα ἄλλον εἶναι δίκαιον νὰ αἰτιώμεθα, εἰμὴ μόνον ἡμᾶς αὐτούς, διότι οὐδέποτε ζητοῦμεν νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν χαράν! Ὑπάρχει, ἀδελφοί μου, ναί, ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ χαρά· ἀλλὰ τὴν χαρὰν ταύτην ἀδυνατεῖ νὰ χορηγήσῃ ἡμῖν ὁ κόσμος· Τὴν χαρὰν ταύτην χορηγεῖ μόνος ὁ Θεός. Ὅσοι λοιπὸν Χριστιανοὶ θέλουσι νὰ ἀπολαύσωσι τὴν χαρὰν ταύτην, αὐτοὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ δράμωσι πρὸς τὸν Θεόν, νὰ ζητήσωσι τὸν Κύριον. «*Ἐκζητήσατε τὸν Θεόν*, λέγει » ὁ Προφητάναξ Δαυΐδ, *καὶ ζήσεσθε*». «*Εὐφρανθήτω καρδία ζητούντων » τὸν Κύριον, ζητήσατε τὸν Κύριον καὶ κραταιώθητε*». Τὴν χαρὰν λοιπὸν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εὑρίσκουσιν οἱ ζητοῦντες τὸν Κύριον, οἱ πρὸς Θεὸν προστρέχοντες. Ἀλλὰ ζητοῦμεν ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Χριστιανοὶ τὸν Κύριον; Ζητοῦμεν ἀτυχῶς πλούτη, τιμάς, δόξαν· ζητοῦμεν ἀπολαύσεις γηΐνους καὶ ἡδονάς· ζητοῦμεν τὴν χαρὰν τοῦ κόσμου τούτου, οὐδέποτε δὲ ζητοῦμεν τὸν Κύριον, οὐδέποτε τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ εἴμεθα δυστυχεῖς, διὰ τοῦτο καμπτόμεθα ὑπὸ τὸ βάρος τῶν συμφορῶν καὶ τῶν θλίψεων. Ἀλλὰ μὴ πλανώμεθα, ἀδελφοί μου, ἡ ζωὴ ἡ ἤρεμος καὶ γαλήνιος, ἡ ζωὴ ἡ γλυκεῖα καὶ εὐφρόσυνος, ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς, ἡ ἀληθινὴ καὶ διαρκὴς χαρὰ ἔγκειται ἐν τῷ ἐκζητεῖν τὸν Κύριον, καὶ ἐν τῷ κατὰ Θεὸν ζῆν καὶ πολιτεύεσθαι. «*Ἐκζητήσατε τὸν Κύριον καὶ ζήσεσθε*». Ἀλλά,

2. Πῶς δεῖ ἐκζητεῖν τὸν Κύριον;

Καὶ ἐνταῦθα τὸ παράδειγμα τῶν Ποιμένων εἶναι ὁ ἄριστος ὁδηγός. Καὶ τῷ ὄντι. Πόσον ἀξιοθαύμαστος εἶναι ἡ διαγωγὴ τῶν Ποιμένων! Μόλις εὐηγγελίσθησαν παρὰ τῶν Ἀγγέλων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἀμέσως, χωρὶς διόλου νὰ διστάσωσι ξεκινοῦσι διὰ τὴν φάτνην! Οὐδόλως σκέπτονται, οὐδόλως λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψει τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ διατρέξωσι τὰ ἑαυτῶν ποίμνια ἐγκαταλειπόμενα εἰς τὴν ἑαυτῶν τύχην ἐν μέσαις νύκταις, μένοντα μόνα ἄνευ ἐπιβλέψεως καὶ φρουρήσεως. Οὐδόλως σκέπτονται τὴν ἀνησυχίαν τῶν ἑαυτῶν οἰκογενειῶν διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ποιμνίου ἀπομάκρυσιν καὶ ἀπουσίαν των. Ὁ Θεὸς ἐλάλησε· τοῦτο ἀρκεῖ δι' αὐτούς· Πιστεύουσιν ἀμέσως ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου δισταγμοῦ, ὑπακούουσι προθύμως καὶ σπεύδουσι πρὸς εὕρεσιν τοῦ Σωτῆρος. Ἡ πίστις δ' αὐτῶν αὕτη καὶ ἡ ὑπακοὴ καὶ ἡ προθυ-

μία δὲν ἐβράδυνε νὰ βραβευθῇ, διότι εὗρον ὄντως τὸν ζητούμενον Κύριον κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ ὡς βρέφος μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ὅπως προεῖπον εἰς αὐτοὺς οἱ Ἄγγελοι.

Ποσάκις, ἀδελφοί μου, ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ δὲν ἀντηχεῖ καὶ εἰς τὰ ἡμέτερα ὦτα; Ποσάκις ἡ φωνὴ τῆς ἡμετέρας συνειδήσεως δὲν προτρέπεται ἡμᾶς ἵνα ἐξαναστῶμεν ἐκ τοῦ ὕπνου τῆς ἁμαρτίας, καὶ νὰ σπεύσωμεν εἰς τὴν εὕρεσιν τοῦ Κυρίου! Ἀλλ' εἴπομεν ποτὲ εἰς τὴν ἡμετέραν συνείδησιν ἐκεῖνο ὅπερ οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους, εἴπομέν ποτε εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν *«διέλθωμεν*, ὦ ψυχή μου, *εἰς Βηθλεέμ;* Ἐδείξαμέν ποτε τὴν αὐτὴν πίστιν, τὴν αὐτὴν ὑπακοήν, τὴν αὐτὴν σπουδὴν πρὸς εὕρεσιν τοῦ Κυρίου; Οἱ Χριστιανοὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι σπανίως ἢ καὶ οὐδέποτε παρουσιάζονται ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Θεοῦ δύνανται νὰ διϊσχυρισθῶσιν ὅτι διέρχονται εἰς Βηθλεέμ, ὅτι σπεύδουσι πρὸς εὕρεσιν τοῦ Κυρίου; Οἱ Χριστιανοὶ οἱ βεβηλοῦντες τὰς ἡγιασμένας τοῦ Κυρίου ἡμέρας τὰς Κυριακὰς δηλονότι καὶ τὰς ἑορτὰς δύνανται καὶ οὗτοι νὰ ἰσχυρισθῶσιν ὅτι σπεύδουσιν εἰς Βηθλεὲμ, σπεύδουσι πρὸς εὕρεσιν τοῦ Κυρίου; Οἱ Χριστιανοὶ ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ὁλόκληρος ὁ βίος οὐδὲν ἕτερον εἶναι εἰμὴ συστηματικὴ καὶ σταθερὰ ἀθέτησις καὶ καταπάτησις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, δύνανται, τολμῶσι μᾶλλον νὰ διϊσχυρισθῶσιν, ὅτι βαδίζουσι τὴν εἰς τὴν Βηθλεὲμ ἄγουσαν, ὅτι βαδίζουσι τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν εἰς τὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν; Οὐχὶ βεβαίως. Ἐὰν δέ τινες ἤθελον ἰσχυρισθῇ τοιοῦτόν τι, οὗτοι θὰ ἐξηπάτων ἑαυτοὺς κατὰ πρῶτον. Ὁ θέλων νὰ εὕρῃ τὸν Κύριον καὶ νὰ αἰσθανθῇ ἀληθινὴν χαρὰν, τὴν χαρὰν ἣν εὐαγγελίζονται καὶ ἡμῖν σήμερον οἱ Ἅγιοι Ἄγγελοι, οὗτος ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ κατὰ πόδας τὰ ἴχνη τὰ ὁποῖα διεχάραξαν οἱ ποιμένες, νὰ μιμηθῇ τὸ παράδειγμα τῶν ποιμένων τῆς Βηθλεέμ. Ὀφείλει νὰ ἀνεύρῃ τὸν Κύριον, νὰ διδαχθῇ δηλονότι καὶ καταμάθῃ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου, νὰ πιστεύσῃ αὐτῷ ἐξ ὅλης αὐτοῦ τῆς ἰσχύος καὶ ταὐτοχρόνως νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θείων αὐτοῦ προσταγμάτων, εἰς τὴν τήρησιν τῶν σωτηρίων ἐντολῶν αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐντέλλεται ἡμῖν ἐν τῷ Δευτερονομίῳ λέγων *«Κύριον τὸν Θεόν σου φοβηθήσῃ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ » πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὀμῇ, οὗτος καύχημά » σου, καὶ οὗτος ζωή σου»*. Λοιπόν, Χριστιανοί μου, ἂς ἐκζητήσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Κύριον, καθ' ὃν τρόπον ἐξεζήτησαν αὐτὸν καὶ οἱ Ποιμένες τῆς Βηθλεέμ, διότι *«ὁ ζητῶν τὸν Κύριον*, λέγει ὁ σοφὸς Σολομὼν, *εὑρήσει » γνῶσιν μετὰ δικαιοσύνης· οἱ δὲ ὀρθῶς ζητοῦντες αὐτόν, εὑρήσουσιν » εἰρήνην»*. Ἀλλὰ

3. Ποῦ δυνάμεθα εὑρεῖν τὸν Κύριον;

Τὰ τέκνα τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, τὰ τέκνα τῶν Αὐτοκρατόρων καὶ Βασιλέων γεννῶνται ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν Ἐθνῶν καὶ ἐντὸς μεγαλοπρεπῶν καὶ πολυτελῶν ἀνακτόρων, διότι ἔχουσιν ἀνάγκην τῆς ἐξωτερικῆς λαμπρότητος, ὅπως καλύψωσι τὴν ἑαυτῶν ἀσθένειαν. Ἐκεῖνος ὅμως εἰς ὃν ὑπακούει καὶ ὑποτάσσεται καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, Ἐκεῖνος, οὗ *«ὁ » οὐρανὸς εἶναι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον»*, Ἐκεῖνος ὅστις *«ἐπιβλέπων » ἐπὶ τὴν γῆν ποιεῖ αὐτὴν τρέμειν»* Ἐκεῖνος ὅστις ἁπτόμενος τῶν ὀρέων

ποιεῖ ταῦτα καπνίζεσθαι, «*ὁ ἁπτόμενος τῶν ὀρέων καὶ καπνίζονται*», Οὗτος οὐδόλως ἔχει ἀνάγκην τῆς τοιαύτης τοῦ κόσμου λαμπρότητος. Τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου θὰ εὕρητε ἐν τῇ ἀσήμῳ πολίχνῃ Βηθλεὲμ καὶ ἐντὸς φάτνης! Ἡ Βηθλεὲμ εἶναι ἡ μικροτέρα ἡ ἐλαχίστη ἐκ τῶν πόλεων τοῦ Ἰούδα, ἡ δὲ φάτνη οὐχὶ ἀνθρώπων, ἀλλὰ ζῴων εἶναι ἐνδιαίτημα. Ἐνταῦθα σπεύδουσι πρὸς εὕρεσιν καὶ προσκύνησιν αὐτοῦ πρῶτοι οἱ πτωχότατοι τῶν ἀνθρώπων, οἱ ποιμένες τῶν περιχώρων τῆς Βηθλεὲμ καὶ ἔπειτα καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς Ἀνατολῆς, οἱ Μάγοι!

Εἰς τὴν Βηθλεὲμ ἂς σπεύσωμεν καὶ ἡμεῖς Χριστιανοί μου ἀδελφοί! Βηθλεὲμ ἑρμηνεύεται ***οἶκος ἄρτου***. Βηθλεὲμ σήμερον εἶναι ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ τελεσιουργεῖται ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. Βηθλεὲμ εἶναι ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία. Βηθλεὲμ εἶναι ἡ Παναγία Τράπεζα, ἐφ' ἧς εὐλογεῖται ὁ Ἄρτος καὶ τὸ Ποτήριον τῆς θείας Μεταλήψεως. Εἰς τὴν Βηθλεὲμ λοιπὸν ***ἂς διέλθωμεν*** σήμερον. Εἰς τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἂς σπεύσωμεν· ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης ἂς ἐμφανισθῶμεν σήμερον μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης οἱ πάντες, γέροντες καὶ νέοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, πλούσιοι καὶ πένητες, ἄρχοντες καὶ ἰδιῶται, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἐνήλικες καὶ ἀνήλικοι οὐδὲ τῶν θηλαζόντων νηπίων ἐξαιρουμένων, καὶ κλίνοντες τὸ γόνυ ἂς κοινωνήσωμεν εὐλαβῶς τῶν ἀχράντων Μυστηρίων. Εἰς τὴν ἁγίαν ταύτην Βηθλεὲμ ἂς σπεύσωμεν, ἵνα εὕρωμεν καὶ αἰσθανθῶμεν τὴν μόνην ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀληθινὴν χαράν, τὴν χαρὰν τὴν μεγάλην, ἣν οἱ Ἄγγελοι εὐηγγελίσαντο, τὴν χαρὰν ἣν οἱ ποιμένες ᾐσθάνθησαν ἰδόντες τὸν Κύριον, τὴν χαρὰν ἣν καὶ οἱ Βασιλεῖς τῆς Ἀνατολῆς, οἱ Μάγοι ᾐσθάνθησαν, ὅταν τὸ πρῶτον εἶδον τὸν ***ἀστέρα,*** καὶ ὅταν, ἐλθόντες ἐν Βηθλεὲμ προσεκύνησαν καὶ ἐλάτρευσαν τὸν Κύριον, τὴν χαρὰν τὴν ἁγίαν, ἣν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ἡμῶν, τὴν χαρὰν ἐκείνην, τέλος ἥτις μόνη δύναται νὰ εἰσαγάγῃ ἡμᾶς εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, εἰς τὴν χαρὰν τῆς αἰωνίου χαρᾶς καὶ μακαριότητος. Γένοιτο.

ΤΑ ΑΝΘΗ ΕΝ ΤΗ, ΕΚΚΛΗΣΙΑ,

«Καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει·
» οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ
» Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλλετο
» ὡς ἓν τούτων». *(Ματθ. 7, 28, 29)*

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί.—Μοναδικὸν παράδειγμα θαυμασίας δόξης καὶ λαμπρότητος μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων ἐφέρετο ὁ Σολομῶν, ὁ καὶ ἄλλως διὰ τὴν πρακτικήν του σοφίαν φημιζόμενος. Ἡ πολυτέλειά του περὶ τὴν βασιλικὴν περιβολὴν καὶ ἀμφίεσιν ἦτο παροιμιώδης καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἔτι τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο θέλων ὁ Κύριος ἡμῶν νὰ ἐξάρῃ τὴν ὡραιότητα τῶν ἀνθέων, τὰ ὁποῖα ἐπικαλεῖται πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἰδιαιτέρας μερίμνης τοῦ Θεοῦ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων αὐτοῦ πλασμάτων, συγκρίνει

αὐτὰ μὲ τὸν Σολομῶντα, τὸν φιλοκοσμότατον τοῦτον βασιλέα τῶν Ἰσραηλιτῶν, καὶ τί λέγει; Ὅτι «οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλλετο ὡς ἓν τούτων», τῶν κρίνων τοῦ ἀγροῦ. Ποσάκις πράγματι εὑρισκόμενοι καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ ἐξοχῇ δὲν ἐθαυμάσαμεν ἐπίσης τὴν καλλονὴν καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν χρωμάτων καὶ τὴν λεπτότητα καὶ τὸ ἄρωμα καὶ τὸ σχῆμα τῶν φυσικῶν ἀνθέων! Ὁ ἀγαθὸς Θεὸς μᾶς ἐσκόρπισε τὰ θαυμάσια ταῦτα πλάσματά του ἄφθονα καὶ ποικιλώτατα ἀνὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ εἰς τοὺς κήπους μας, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ νὰ μᾶς ἐκδηλώσῃ δι' αὐτῶν τὴν μεγάλην του ἀγάπην, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ νὰ μᾶς δώσῃ μὲ αὐτὰ μαθήματά τινα ὠφελιμώτατα, καὶ συγχρόνως διὰ νὰ δώσῃ πρὸς ἡμᾶς μέσον ἐκδηλώσεως τῶν λεπτοτέρων καὶ εὐλαβεστέρων ἡμῶν αἰσθημάτων.

Ὁ Θεὸς ἔπλασε τὰ ὄρη, λέγει τις τῶν ἡμετέρων καλλιεπῶν ἱεροκηρύκων καὶ θεολόγων, διὰ νὰ δείξῃ τὴν παντοδύναμον ἰσχύν του. Ἔπλασε τὸν ἥλιον διὰ νὰ δείξῃ τὴν ἀπαράμιλλον καλλονήν του. Ἔπλασε τοὺς οὐρανοὺς διὰ νὰ δείξῃ τὴν πανταχοῦ παρουσίαν του. Ἔπλασε τὰ πολύτιμα μέταλλα διὰ νὰ δείξῃ τὸν ἄπειρον πλοῦτόν του. Ἔπλασε τὰ ἡφαίστια καὶ τοὺς κεραυνοὺς διὰ νὰ δείξῃ τὴν μέλλουσαν φοβερὰν δικαιοκρισίαν του. Ἔπλασε τέλος τὰ ἄνθη, διὰ νὰ μᾶς εἴπῃ ὅτι μᾶς ἀγαπᾷ. Τί πράττομεν ἡμεῖς, ὅταν τὸ αἴσθημα ὑπερεκχειλίζῃ ἐκ τῶν ψυχῶν μας, αἱ δὲ λέξεις μᾶς φαίνονται ἀνεπαρκεῖς πρὸς ἔκφρασιν αὐτοῦ; Κόπτομεν ἓν ὡραῖον ἄνθος καὶ τὸ προσφέρομεν εἰς τὸ προσφιλές μας πρόσωπον. Τοῦτ' αὐτό, λέγει, ἔπραξε καὶ ὁ Θεὸς ὡς πρὸς ἡμᾶς τὰ πεφιλημένα πλάσματά του. Ἐστόλισεν ὅλον μας τὸν βίον ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους μὲ τὰ χαριτωμένα ἄνθη διὰ νὰ μᾶς ὑπενθυμίζουν πάντοτε τὴν μεγάλην του θεϊκὴν ἀγάπην.

Καὶ ἀληθῶς, ἀγαπητοί· ἐρχόμεθα, ἐξακολουθεῖ ὁ αὐτὸς ἐμπνευσμένος ὑμνητὴς τῆς φύσεως, ἐρχόμεθα εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καὶ ἄνθη συναντῶμεν εἰς τὰ πρόθυρα τῆς ζωῆς. Παιδία ἀμέριμνα καὶ γελαστὰ ἀρεσκόμεθα νὰ παίζωμεν ἐπάνω εἰς τοὺς ἠνθισμένους ἀγρούς. Αἱ νεάνιδες καὶ οἱ νέοι κοσμοῦσι τὰ στήθη μὲ ἄνθη, ὡς μὲ τὸ ὡραιότερον ἔμβλημα τῆς νεότητος καὶ τῆς ἁγνείας. Εἰς τοὺς νυμφευομένους προσφέρουν οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι ἰσαρίθμους ἀνθοδέσμας. Ἀσθενοῦμεν καὶ ἄνθη τοποθετοῦν παρὰ τὴν κλίνην μας. Ὑγιαίνομεν καὶ ἄνθη δὲν ἐννοοῦμεν νὰ μᾶς λείπουν ἐκ τῆς αἰθούσης τῆς ὑποδοχῆς ἢ ἐκ τοῦ γραφείου τῆς ἐργασίας. Ἀποθνήσκομεν, καὶ στεφάνους πάλιν ἐξ ἀνθέων καταθέτουν ἐπὶ τοῦ φερέτρου καὶ τοῦ τάφου μας. Καὶ ὅ,τι δὲ προσμένει τοὺς καλοὺς Χριστιανοὺς πέραν τοῦ παρόντος βίου τί ἄλλο εἶναι ὡσαύτως παρὰ τὰ ἄνθη τὰ μυρίπνοα, τὰ ἄνθη τοῦ Παραδείσου; Ὢ τὰ ἄνθη τὰ πάγκαλα, τὰ ἄνθη τὰ παμφίλτατα, τὰ ἄνθη τὰ πολυέραστα! Αὐτὰ εἶναι τὸ ἀγαπητὸν παίγνιον τοῦ παιδίου, ἡ προσφιλὴς ἐνασχόλησις τῆς νεάνιδος, τὸ βιβλίον τοῦ μελετηροῦ φυσιοδίφου, τὸ πρόβλημα τοῦ φιλοσόφου, τὸ κύπελλον ἐκ τοῦ ὁποίου μεταλαμβάνει τὴν ἔμπνευσίν του ὁ ποιητής. Τὰ ἄνθη εἶναι

εἰς τὸ μέγα βιβλίον τῆς Δημιουργίας ὅ,τι εἶναι εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον τὸ θεῖον ῥητὸν «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστιν».

Μετὰ τὴν τόσην λοιπὸν καὶ τοιαύτην σημασίαν τῶν ἀνθέων δὲν ἦτο δυνατὸν ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν νὰ μὴ τὰ υἱοθετήσῃ ἐν καιρῷ καὶ νὰ τὰ εἰσαγάγῃ εὐχαρίστως εἰς τοὺς ἱεροὺς ναούς της καὶ νὰ τὰ συνδέσῃ ὡς ἱεροπρεπὲς κόσμημα μὲ τὰς θρησκευτικὰς τελετάς της καὶ νὰ σχετίσῃ αὐτὰ βαθύτερον μὲ τὸν θρησκευτικὸν βίον τῶν πνευματικῶν της τέκνων. Τί μόνον; Δὲν ἔσπευσε νὰ πράξῃ τοῦτο ἕνεκα λόγων συνέσεως. Διότι τὰ ἄνθη ἔπαιζον σπουδαῖον ρόλον παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς· ἐχρησίμευον δηλαδὴ ὡς σύμβολον τῆς εἰδωλολατρείας· θὰ ἦτο λοιπὸν ἐπικίνδυνον εἰς τὴν συνείδηοιν τῶν Χριστιανῶν, ἐὰν ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀπέκλειε τὸ κατ' ἀρχὰς ἀπὸ τὸν ἱερὸν αὐτῆς περίβολον τὸ πολυθεϊστικὸν τοῦτο ἔμβλημα. Μακράν, ἔλεγε λοιπὸν διὰ στόματος τῶν κηρύκων αὐτῆς, μακρὰν ἀπὸ τὰς ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις τῶν Χριστιανῶν οἱ στέφανοι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, μακρὰν ὁ καλλωπισμὸς τῶν ἀγυιῶν καὶ τῶν προθύρων τῶν οἰκιῶν διὰ τῶν ἀνθέων· διότι τοῦτο εἶναι εἰδωλολατρικὸν ἔθιμον· οἱ πολυθεϊσταὶ ἂς στέφωσι τοὺς βωμοὺς τῶν εἰδώλων των, καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν θυμάτων, των, καὶ τοὺς νικητὰς τῶν ἀγώνων των· ἂς κρατήσουν δι' ἑαυτοὺς τὴν χρῆσιν τῶν βεβήλων ἀνθέων οἱ ἀναιδεῖς κωμασταὶ καὶ βαχχευταὶ τῶν εἰδώλων. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἕνα ἔχει στέφανόν της, τὸν Χριστόν, καὶ μὲ τοῦτον μόνον συνιστᾷ εἰς τοὺς πιστούς της νὰ στεφανώνουν καὶ νὰ καλλωπίζουν τὴν ψυχήν των. Ταῦτα ἐκήρυττεν ἡ Ἐκκλησία περὶ τῶν ἀνθέων, ὄχι ἐκ δυσμενοῦς πρὸς αὐτὰ προκαταλήψεως, ἀλλ' ἐκ στοργικῆς προνοίας ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν. Ἤθελε νὰ προλάβῃ τὸν ἐνδεχόμενον σκανδαλισμὸν παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς· ἐγείρουσα ἐγκαίρως μεσότοιχον κατὰ τῶν πολυθεϊστικῶν ἐθίμων. Ἔπραξε δηλαδὴ καὶ ἐνταῦθα ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν τὸ αὐτὸ καὶ ὡς πρὸς τὰ ἔργα τῶν τεχνῶν, τῶν στενώτατα συνδεδεμένων μετὰ τῆς πολυθεΐας· ἐτήρησε στάσιν ἐφεκτικήν, ἔλαβε θέσιν ἀναμονῆς, περιέμενε νὰ κραταιωθῇ ἡ χριστιανικὴ συνείδησις τῶν πιστῶν, ν' ἀρθῇ τοιουτοτρόπως κάθε ἀφορμὴ συγχύσεως τῶν ἀσυγχύτων. Διὰ τοῦτο ἀφοῦ τῇ βοηθείᾳ τοῦ Θεοῦ ἐπεκράτησεν ὁριστικῶς ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ὁ Σταυρὸς ἀπέβη τὸ τιμιώτατον ἔμβλημα τῆς ἐν Χριστῷ ἐξαγνισθείσης ἀνθρωπότητος, καὶ ἡ χριστιανικὴ πίστις ἤρχισε νὰ εἰσχωρῇ εἰς ὅλας τὰς τάξεις καὶ καταστάσεις τῆς κοινωνίας, καὶ ὁ φόβος τῶν παρεξηγήσεων ἐξέλιπε, τότε καὶ ἡ Ἐκκλησία προσέλαβε μετ' ἀγάπης καὶ τιμῆς τὰ ἄνθη, καὶ τὰ παρέδωκεν εἰς τὴν ἐλευθέραν καὶ ἀνύποπτον χρῆσιν τῶν Χριστιανῶν, καὶ τὰ ἐδέχθη εὐχαρίστως εἰς τὰ ἐνδότερα τῶν θυσιαστηρίων της, καὶ τὰ προβάλλει ἐνίοτε εἰς τοὺς πιστοὺς ὡς σύμβολα ὑψηλῆς θεολογίας. Διότι τί εἴπαμεν ὅτι ἀποκαλύπτουν τὰ ἄνθη; Τὴν ἰδιαιτέραν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Τί ἄλλο μᾶς ἐνθυμίζουν τὰ ἄνθη; Τὴν ταχεῖαν πάροδον τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. «Ἄνθρωπος, ψάλλει ὁ Δαβίδ.... ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ οὕτως ἐξανθήσει». Τί δὲ συμβολίζουν οἱ

στέφανοι τῶν νυμφίων; Τὴν ἠθικὴν αὐτῶν νίκην κατὰ τῆς ἀπηγορευμένης ἡδονῆς, τὴν ὁποίαν νίκην βραβεύει ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς στέψεως. «Στέφανοι ταῖς κεφαλαῖς τῶν νυμφίων ἐπιτίθενται, παρατηρεῖ ὁ ἱερὸς » Χρυσόστομος, σύμβολον τῆς νίκης, ὅτι ἀήττητοι γενόμενοι, οὕτω προ- » σέρχονται τῇ εὐνῇ, ὅτι μὴ κατηγωνίσθησαν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς». Καὶ τὰ ἄνθη ἐπὶ τῶν τάφων τῶν νεκρῶν μας τί ἄλλο μᾶς ἀναμιμνήσκουν εἰμὴ τὴν εὐλαβῆ πρᾶξιν τῶν Μυροφόρων, αἵτινες ἠρωμάτισαν τὸν Ἰησοῦν μὲ τὰ πολύτιμα μῦρά των; Καὶ τὸ τόσῳ προσφιλὲς ἡμῖν βασιλικὸν μὲ τὰ μικρὰ λευκά του ἄνθη τίς τὸ ἠδέλφωσε μὲ τὸν Σταυρὸν εἰμὴ ἡ ὑπηρεσία του πρὸς τὴν μακαρίαν βασιλομήτορα Ἑλένην ἐν τῇ ἀνευρέσει τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ τοῦ Παναγίου Τάφου; Τί ἄλλο προσέτι δύναται νὰ σημάνῃ ἡ συναδέλφωσις αὕτη τῶν ἀνθέων μετὰ τῶν ἑορτῶν τοῦ Σταυροῦ παρ' ὅ,τι πᾶσα χριστιανικὴ ἀρετὴ δύναται νὰ καλλιεργηθῇ μόνον διὰ τοῦ ἱδρῶτος καὶ τοῦ καμάτου καὶ τοῦ αἵματος τοῦ μαρτυρίου καὶ τῶν θυσιῶν;

Ἰδοὺ, ἀγαπητοὶ, διατὶ ἡ Ἐκκλησία ἀπεδέχθη τὰ ἄνθη πρὸς καλλωπισμὸν τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ ἐπέτρεψε τὸν συνδυασμὸν αὐτῶν μὲ τὰς ἐκκλησιαστικὰς πανηγύρεις, καὶ μὲ τοὺς ἁγιασμοὺς, καὶ μὲ τὸν Τίμιον Σταυρὸν, καὶ μὲ τὰς σπουδαιοτέρας περιστάσεις τοῦ Χριστιανικοῦ βίου, τόσῳ τὰς λυπηροτέρας ὅσῳ καὶ τὰς θυμηδεστέρας. Ἀποτελοῦν ταῦτα πολυσήμαντα ἐκκλησιαστικὰ σύμβολα. Ἰδοὺ δὲ διὰ τί καὶ αἱ μητέρες καὶ αἱ ἀδελφαὶ ἡμῶν προσφέρουν εὐχαρίστως τὰ ὡραιότερα τῶν ἀνθέων αὐτῶν, ἵνα δι' αὐτῶν περιστεφθῶσιν αἱ εἰκόνες τῶν ἑορταζομένων Ἁγίων, ἵνα ἐπ' αὐτῶν ἐναποτεθῇ ὁ Σταυρὸς κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ὑψώσεως καὶ τῆς προσκυνήσεως αὐτοῦ, ἵνα τέλος δι' αὐτῶν στολισθῇ ὁ Ἐπιτάφιος τὴν Μεγάλην Παρασκευήν. Διὰ τῶν ἀνθέων τούτων φρονοῦν ὅτι κάμνουν εὐλαβῆ προσφορὰν παρεμφερῆ πρὸς τὴν προσφορὰν τοῦ θυμιάματος. Διότι μήπως καὶ διὰ τοῦ λεπτοῦ ἀρώματος τῶν ἀνθέων δὲν εὐωδιάζουσιν οἱ ἱεροὶ ναοί; Μήπως ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ δὲν ὁμιλεῖ περὶ τῶν ἀνθέων ὡς περὶ πλάσματος, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς περιέβαλεν μὲ ἀπαράμιλλον χάριν; Μήπως τέλος τὰ ἄνθη δὲν εἶναι τὸ σύμβολον τῆς θείας ἀγάπης, ὥστε νὰ τὰ προσφέρῃ καὶ ὁ Χριστιανὸς ὡς ἔμβλημα τῆς εὐλαβοῦς ἀγάπης του πρὸς τὸν Θεόν;

Ἰδοὺ τέλος διατί πάντες ἡμεῖς δεχόμεθα μετὰ χαρᾶς καὶ ἐναποθέτομεν εὐλαβῶς εἰς τὸ εἰκογενειακόν μας εἰκονοστάσιον τὰ ἄνθη, ὡς καὶ τὰ φύλλα τῆς δάφνης καὶ τῆς μυρσίνης, τὰ ὁποῖα μᾶς διανέμει ἡ Ἐκκλησία εἴς τινας ἐξαιρετικὰς ἑορτάς. Ἐπειδὴ τὰ ἄνθη ταῦτα ἦλθαν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰ ἱερώτατα θρησκευτικὰ ἀντικείμενα, τὰ ἐκδεχόμεθα ὡς διττῶς ἡγιασμένα, ὅθεν καὶ *ἁγιολούλουδα* τὰ ὀνομάζομεν, καὶ εὐχαρίστως λαμβάνομεν αὐτὰ ὡς ἄλλο ἀντίδωρον τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐπαναφέρει εἰς τὴν μνήμην ὅλην τὴν συγκινητικὴν ἱστορίαν τοῦ ἑκάστοτε πανηγυριζομένου μεγάλου θρησκευτικοῦ γεγονότος.

Ἀλλὰ τὰ ἄνθη δὲν ἔχουν τόσην σημασίαν παρ' ἡμῖν ἐφ' ὅσον μόνον

ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν Ναόν. Τὰ ἄνθη σχετίζονται καὶ ἄλλως μετὰ τῆς θρησκείας. Ὁ Κύριος ἡμῶν τὰ προβάλλει πρὸς τοὺς μαθητάς του ὡς μέσον ἀποδείξεως τῆς θείας Προνοίας· οὐδὲ ὁ Σολομῶν, λέγει, ὁ τόσον πολυτελὴς βασιλεὺς δὲν ἐνεδύθη ποτὲ ἐν ὅλῃ τῇ δόξῃ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ του τόσον ὡραῖα ὅσον ὁ Θεὸς ἐνέδυσε τὰ ἄνθη, τὰ ἄλλως ἐφήμερα ταῦτα ὄντα, μὲ χρώματα πολυποίκιλα καὶ μὲ ἀρώματα εὐωδέστατα καὶ μὲ σχήματα διαφορώτατα· «Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ (ὁποῖος εἶναι τὰ ἄνθη) σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι;» Ἡ ἐρώτησις αὕτη τοῦ Ἰησοῦ περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῇ τὴν εὐνόητον ἀπάντησιν κατὰ τρόπον ἔντονον.

Ἀλλὰ τὰ ἄνθη συμβολίζουν προσέτι κατὰ τὴν Γραφὴν τὴν ματαιότητα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Διότι παρ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἀρωματώδη καλλονὴν καὶ τὴν σεμνὴν μεγαλοπρέπειαν, τὰ ἄνθη εἶναι ἐφήμερα, εἶναι ἡμερόβια, «σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενα». Παρόμοιος εἶναι καὶ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου, σύντομος καὶ ἐπισφαλής, ὑποκείμενος πολλάκις εἰς πρόωρον ἢ αἰφνίδιον μαρασμὸν καὶ εἰς οἰκτρὰν ἀποφύλλισιν. «Ἄνθρωπος, λέγει, ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ, ὡσεὶ ἄνθος οὕτως ἐξανθήσει». Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον παρέρχονται ταχέως καὶ ἐξανθοῦν καὶ τὰ μεγαλεῖα καὶ τὰ πλούτη καὶ τὰ κάλλη καὶ αἱ γνώσεις καὶ οἱ ἀθλητισμοὶ καὶ ἅπασα ἡ ἐπίγειος ἡμῶν ὕπαρξις. «Πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου».

Καὶ δὲν περιορίζεται μέχρις ἐδῶ μόνον ἡ θεολογία τῶν ἀνθέων. Τὰ ἄνθη μαραίνονται, ἐξανθοῦσι καὶ ἀποφυλλίζονται κατὰ τὸ φθινόπωρον, ἀλλ' ἡ νεότης αὐτῶν μὲ τὰ ὡραῖά των χρώματα καὶ τὰ μῦρα ἀνακαινίζεται κατὰ τὴν ἄνοιξιν. Τί μᾶς διδάσκει καὶ τοῦτο; Ὅ,τι καὶ τὸ «προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος». Αἱ ἡμέραι ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶναι ὡσεὶ ἡ ζωὴ τῶν ἡμεροβίων ἀνθέων· κάθε μας δόξα καὶ μεγαλεῖον ἐδῶ εἶνε ὡσεὶ ἡ τοῦ εὐθράστου ἄνθους τοῦ χόρτου. Ναί! ἀλλὰ ἐκεῖ ἐπάνω, εἰς τὸν οὐρανόν, εἰς τὴν ἀληθινὴν πατρίδα μας θὰ εἴμεθα αἰωνόβιοι, ἀναλάμποντες ὡς φωστῆρες.

Μετὰ τῶν χριστιανικῶν λοιπὸν καὶ φιλοσοφικῶν τούτων σκέψεων ἂς θεωρῶμεν τὰ ἄνθη, μελετῶντες αὐτὰ ὡς εὐλαβεῖς Χριστιανοὶ καὶ φιλόσοφοι· μετὰ τῶν εὐλαβῶν τούτων προδιαθέσεων ἂς προσφέρωμεν τὰ ἄνθη εἰς τοὺς ἱεροὺς ναούς μας ὡς σύμβολα τῶν ἐνδομύχων μας πόθων ὑπὲρ τοῦ ἁγιασμοῦ ἡμῶν καὶ ὡς τεκμήρια τῆς εἰλικρινοῦς ἡμῶν τιμῆς καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὰ δόγματα καὶ τὴν λατρείαν τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας· οὕτω τέλος ἂς δεχώμεθα τὰ προσφερόμενα ἡμῖν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας *ἁγιολούλουδα* ὡς μέσον ἐνισχύσεως τῶν θρησκευτικῶν ἡμῶν αἰσθημάτων. Γένοιτο.